

संस्कृत भारती

अक्षरम्, ८ उपमार्गः, २ घट्टः गिरिनगरम्, बेङ्गलूरु - ५६० ०८५.

पत्रालयद्वारा संस्कृतम्

संस्कृतम् संस्कृतम् संस्कृतम् संस्कृतम् संस्कृतम्

SHIKSHA -1

Bk. Demian 2000

ॐ

॥ जयतु भारतम् - जयतु भारती ॥

संस्कृत भारती

SAMSKRITA BHARATI

"Aksharam" 8th Cross, II Phase, Girinagar

Bangalore-560 085. Ph.: 6613052

Serial No. [ ]

शिक्षा - १.

प्रथमः पाठः

॥ सतां हि सन्देहपदेषु वस्तुषु प्रमाणमन्तःकरणप्रवृत्तयः ॥

In ambiguous matters noble men seek the counsel of their own conscience.

Dear friend,

Namaskaras to you. Our best wishes to you on your pursuit of knowledge through our postal Samskrit coaching scheme. We presume that you have set aside a few precious hours of your day for the study of Samskrit.

Here is the first lesson of the third semester 'शिक्षा' for you. मङ्गलम् अस्तु ।

The lessons of परिचय have taught us the different cases with examples. As we know there are seven cases. There is also the vocative case of address called सम्बोधनप्रथमाविभक्ति ।

Note the use of all these cases in the following stanza :

रामो राजमणिः सदा विजयते रामं रमेशं भजे
रामेणाभिहता निशाचरचमू रामाय तस्मै नमः ।
रामान्नास्ति परायणं परतरं रामस्य दासोऽस्म्यहं
रामे चित्तलयः सदा भवतु मे भो राम मामुद्धर ॥

The great King Rama is always victorious. I shall serve Rama, an incarnation of Vishnu, the lord of Lakshmi. Sri Rama destroyed the army of the demons. Salutations to that Rama. There is no greater refuge than Rama. I'am a servant of Rama. Let my mind find union with Rama always. O! Rama! Save me.

१. कृदन्ताः (Participles)

(प्रथमाविभक्तिः)

We have learnt that the roots of all the words are called "Dhatus". A set of affixes called Krith affixes added to roots give rise to participle of Kridanta forms. In the lessons of "Parichaya" under the head "words" we have learnt these participles. In this lesson let us study them with examples :

1. छात्रः पठन् निद्रां कृतवान् ।
2. बालः क्रीडन् मुदितवान् ।
3. सः नमन् अस्ति ।
4. सः गच्छन् धेनुं दृष्टवान् ।
5. भक्तः देवं पश्यन् प्रदक्षिणं कृतवान् ।
6. एषः [1]सुरां पिबन् लोकमेव [2]विस्मृतवान् ।
7. कपयः खादन्तः एव [3]उत्पतितवन्तः ।
8. दुर्जनाः निन्दन्तः एव तृप्तवन्तः ।
9. सर्वे मिलन्तः सम्भाषणम् आरब्धवन्तः ।
10. यः धावन् आगतवान् सः गोपालः ।
11. वटुः श्लोकं स्मरन् [4]उच्चारितवान् ।
12. नृपाः न्यायम् अनुसरन्तः प्रजाः रक्षितवन्तः ।
13. रजकः वस्त्रं क्षालयन् तिष्ठति ।
14. लेखकः लिखन् एव गानं श्रुतवान् ।
15. मेघध्वनिं [5]शृण्वन्तो मयूराः [6]नर्तितवन्तः ।

16. शिशुः [7]स्खलन् पतितवान् ।
17. सः गायन् नेत्रं निमीलितवान् ।
18. कार्यं कुर्वन् न [8]कश्चिदपि [9]अवसीदति ।
19. रावणः [10]जानन् अपि धर्मं न अनुष्ठितवान् ।
20. अर्जुनः मार्गं पृच्छन् तीर्थयात्रां कृतवान् ।

२. पदसङ्ग्रहः

The lessons of "Parichaya" have taught the verbal forms and participle forms and their usages. This is to refresh your memory-

1. गर्ह् - to abuse, censure, blame.
   1. गर्हति - blames - शिशुपालः कृष्णं गर्हति ।
   2. गर्ह्यते - is blamed - कौरवेण कृष्णः गर्ह्यते ।
   3. गर्हिष्यति - will blame - अध्यापकः श्वः गर्हिष्यति ।
   4. गर्हितवान्/गर्हितवती - He/She blamed - जटायुः रावणं गर्हितवान् । सीता अपि गर्हितवती ।
   5. गर्हितव्यम् - to be blamed - दुश्चरितं - (bad conduct) गर्हितव्यम् ।
   6. गर्हितुम् - to blame - नीचः गर्हितुम् आरब्धवान् ।
   7. गर्हित्वा - having blamed - भिक्षुकः गर्हित्वा गतः ।
   8. विगर्ह्य - having blamed - साधुं विगर्ह्य कः लाभः ?
   9. गर्हन्/गर्हन्ती - (He/She) blaming - यजमानः गर्हन् आसीत्, दासी गर्हन्ती आसीत् ।
   10. गर्हितः - गर्हिता - गर्हितम् -He/she/it was blamed - बालः गर्हितः । बाला गर्हिता । कुलं गर्हितम् ॥

---

1. liquor 2. forgot 3. Jump 4. expressed (told) 5. hearing 6. peacocks 7. slipping 8. no one 9. ruined 10. though knowing.

As above make sentences with the following form of roots.

2. ग्लै - to tire out, fade, to be wearied -

१) ग्लायति २) ग्लायते ३) ग्लास्यति

४) ग्लानवान् - ग्लानवती ५) ग्लातव्यम् ६) ग्लातुम्

७) ग्लात्वा ८) प्रग्लाय ९) ग्लानः - ग्लाना - ग्लानम् ॥

3. ग्रह् - to take -

१) गृह्णाति २) गृह्यते ३) ग्रहीष्यति

४) गृहीतवान् -गृहीतवती ५) ग्रहीतव्यम्

६) ग्रहीतुम् ७) गृहीत्वा - प्रतिगृह्य

८) गृह्णन् - गृह्णती ९) गृहीतः - गृहीता - गृहीतम् ।

4. घ्रा - to smell -

१) जिघ्रति २) घ्रायते ३) घ्रास्यति

४) घ्रातवान् - घ्रातवती ५) घ्रातव्यम्

६) घ्रातुम् - घ्रात्वा - आघ्राय ७) जिघ्रन् - जिघ्रन्ती

८) घ्रातः - घ्राता - घ्रातम् ॥

३. प्रहेलिकाः

In the lessons of Parichaya we learnt something about riddles. In Shiksha also let us know some more examples

पर्वताग्रे रथो याति भूमौ तिष्ठति सारथिः ।
चलते वायुवेगेन पदमेकं न गच्छति ॥

A chariot is moving on the hill and the charioteer is standing on the ground. It is moving with a speed of the wind, but not going on, even a single foot. Answer - Here chariot means the potters wheel. It rotates on a hill (stand), charioteer (potmaker) stands on ground. Though it rotates speeding it does not move on.

४. सुभाषितम्

दम्भेन लोभेन भिया ह्रिया वा
प्रायो[1] विनीतो[2] जन[3] एष[4] सर्वः ।
[5] वैराग्यतस्त्वाहृदयं विनीतम्
नरं वरं दुर्लभमेव मन्ये ॥

पदविभागः

दम्भेन, लोभेन, भिया, ह्रिया, वा, प्रायः, विनीतः, जनः, एषः, सर्वः, वैराग्यतः, तु, आहृदयम्, विनीतम्, नरम्, वरम्, दुर्लभम्, एव, मन्ये ।

तात्पर्यम्

I am of the opinion that most of the people are polite only for one of the following reasons viz. to show off or due to greed or out of fear or shame. I feel that a great man who is without any desire and modest from his heart cannot be found.

अन्वयार्थः

दम्भेन - to show off, लोभेन - out of greed, भिया - out of fear, ह्रिया वा - or owing to shame, एषः सर्वः जनः अपि - all these people, विनीतः - are modest, तु - but, मन्ये - I feel, वरं नरं - a great man. विनीतं - whose modest आहृदयं - from his heart, दुर्लभम् एव - is difficult to find.

५. काव्यकथा

In the previous standard we have read the story of the epic Raghuvamsha. Let us now read the story of "Shishupalavadha" of poet Magha.

1. प्रायः + विनीतः, 2. विनीतः + जनः 3. जनः + एषः, 4. एषः + सर्वः
5. वैराग्यतः + तु + आहृदयम् ।

शिशुपालवधम्

नारदस्यागमनम्

भगवान् श्रीविष्णुः लोकरक्षणाय कृष्णावतारं गृहीतवान् - सः वसुदेवस्य पुत्रो जातः । द्वारकायाश्च नृपः अभवत् । कदाचित् श्रीकृष्णं द्रष्टुं नारदमहर्षिः द्वारकाम् आगतवान् । कृष्णः नारदं पूजितवान् । योगक्षेमं च अपृच्छत् । नारदमुनिः एवम् उक्तवान् "कृष्ण ! भवान् सर्वं जानाति । सर्वज्ञो हि भवान् । तथापि देवेन्द्रस्य सन्देशं गृहीत्वा आगतोऽस्मि, कृपया श्रूयताम् [1]" इति । पुरा हिरण्यकशिपुः नाम दैत्यो [2] लोकान् पीडयति स्म । अखिलोऽपि प्रपञ्चः तस्मात् भीतः । तदा भवान् नरसिंहावतारं गृहीत्वा तं राक्षसं [3] नखैः [4] छित्त्वा हतवान् । मृतः हिरण्यकशिपुः [5] जन्मान्तरे रावणो जातः । पुनरपि जनान्, मुनीन्, च पीडयितुम् आरब्धवान् । भवानपि पुनः दशरथस्य पुत्रः श्रीरामो भूत्वा [6] सीतापहारकं तं [7] दानवं हतवान् । यथा लोके नटः अन्यं वेषं [8] धृत्वा रङ्गभूमिम् आगच्छति, तथा स राक्षसः इदानीं 'शिशुपाल' इति [9] नाम्ना उत्पन्नः । तस्य दौर्जन्यम् [10] असहनीयम् । जनाः दुःखिताः सन्ति । पूर्वं यथा भवान् राक्षससंहारं कृत्वा लोकोपकारं कृतवान् तथा इदानीमपि शिशुपालस्य वधं करोतु" इति इन्द्रसन्देशं नारदः प्रकटीकृतवान् ।

श्रीकृष्णः नारदस्य वचनं श्रुत्वा 'तथास्तु' इत्यङ्गीकृतवान् । सन्तोषेण नारदमहर्षिः द्वारकानगरात् निवृत्तवान् [11] ।

६. अन्वयक्रमः

In the previous lesson of Parichaya we came to know about पदविभाग, अन्वय, अन्वयार्थ and तात्पर्य (Dividing the words,

---

1. May you listen 2. Demon 3. With nails 4. having torn 5. in another birth 6. he who took away Sita 7. Demon 8. wearing 9. by name 10. Unbearable 11. returned

Eg. पुत्रः + जातः	तथा + अस्तु	रावणः + जातः	तथा + अपि
सर्वज्ञः + हि	शिशुपालः + इति	श्रीरामः + भूत्वा	अखिलः + अपि
आगतः + अस्मि	इति + अङ्गीकृतवान्	पुनर् + अपि	सः + राक्षसः
दैत्यः + लोकान्	द्वारकायाः + च		

prose order meaning and summary). Now let us know about अन्वयरचना. First we have to find out necessary questions on verbs in order to find out the कर्तृपद, कर्मपद etc (as answers) By this method we can understand the meaning of the shloka clearly. Therefore let us know about it.

Anvayakrama

Here is an episode from the Ramayana of Valmiki, while in search of Sita, Rama befriends the monkey chief Sugriva. Sugriva sends his monkey servants to all directions in order to trace Sita. Anjaneya is one among them. Informed by the vulture Sampathi he sets out to the southern direction to find Sita. He leaping across the ocean reaches Lanka. Having found Sita imprisoned by Ravana in the Ashoka garden he begins destroying the garden. He is seized then by Indrajit and is brought before Ravana. There Hanuman speaks a few words of advice to Ravana. The verse describing the above situation runs as follows.

1. तं समीक्ष्य महासत्त्वं सत्त्ववान् हरिसत्तमः ।
वाक्यमर्थवदव्यग्रस्तमुवाच दशाननम् ॥

पदविभागः

तम्, समीक्ष्य, महासत्त्वम्, सत्त्ववान्, हरिसत्तमः, वाक्यम्, अर्थवत्, अव्यग्रः, तम्, उवाच, दशाननम् ॥

तात्पर्यम्

Strong, composed Hanuman the best of the monkeys said to the powerful Ravana the words pregnant with meaning.

अन्वयरचना

Carefully note the following points while doing Anvaya of the shlokas.

1. Carefully split the words of the shloka.
2. Find out the verb.

3. Write common case ending words.
4. Raise appropriate questions on verb.

The words in the above shloka are split. The verb of the shloka is उवाच which means "said". सत्त्ववान्, हरिसत्तमः and अव्यग्रः are in Nom. case, महासत्त्वं, दशाननं, तं on the other hand are in Acc. case, अर्थवत् and वाक्यम् are also in Acc. case. समीक्ष्य is an indeclinable.

Now the following questions can be raised-

उवाच - told.

कः उवाच ? = हरिसत्तमः - कर्तृपदम्

कीदृशः हरिसत्तमः ? = सत्त्ववान्

पुनः कीदृशः ? = अव्यग्रः

कम् उवाच ? = तम् - कर्मपदम्

कीदृशं तम् ? = दशाननम्

पुनः कीदृशम् ? = महासत्त्वम्

किम् उवाच ? = वाक्यम्

कीदृशं वाक्यम् = अर्थवत् - कर्मपदम्

किं कृत्वा उवाच ? = समीक्ष्य

If the questions कः/का/किम् are put on the verb we get the subject for an answer. If the questions कं/कां/किम् are raised we get the object.

And also, We get the answer consisting of the affix क्त्वा for the question 'किं कृत्वा'

When the question कीदृशम् is raised on the subject or the object we get the adjective as an answer.

In Samskrit both the adjective and the substantive will have the same gender, number and case.

Please commit to your memory the following verse to that effect.

यल्लिङ्गं यद्वचनं या च विभक्तिर्विशेष्यस्य ।
तल्लिङ्गं तद्वचनं सा च विभक्तिर्विशेषणस्यापि ॥

After having marked the verb and the words in the same case ending, construct a sentence with primary subject, object and verb. The sentence of the above shloka would thus be-

अव्यग्रः, सत्त्ववान्, हरिसत्तमः, महासत्त्वम्, दशाननम्, तम्, समीक्ष्य, अर्थवत्, वाक्यम्, उवाच ॥

अन्वयार्थः

Strong, composed Hanuman, the best of the monkeys said to the powerful Ravana the words pregnant with meaning.

2. अहं सुग्रीवसन्देशादिह प्राप्तस्तवालयम् ।
राक्षसेन्द्र ! हरीशस्त्वां भ्राता कुशलमब्रवीत् ॥

पदविभागः

अहम्, सुग्रीवसन्देशात्, इह, प्राप्तः, तव, आलयम्, राक्षसेन्द्र, हरीशः, त्वाम्, भ्राता, कुशलम्, अब्रवीत् ।

तात्पर्यम्

Oh, the king of demons ! at the behest of Sugriva, here I have come to your mansion. The brother Sugriva, the monkey chief has enquired about your well being.

अन्वयरचना

प्राप्तः - (I) have come

कः प्राप्तः ? = अहम् (कर्तृपदम्)

कुत्र प्राप्तः ? = इह

कं प्राप्तः ? = आलयम् (कर्मपदम्)

कस्य आलयम् ? = तव

कस्मात् प्राप्तः ? = सुग्रीवसन्देशात्

अब्रवीत् - has asked.

कः अब्रवीत् ? = हरीशः (कर्ता)

कीदृशः हरीशः ? = भ्राता

कम् अब्रवीत् ? = त्वाम् - (कर्मपदम्)

किम् अब्रवीत् ? = कुशलम् (कर्मपदम्)

विशेषः

1. Generally in many shlokas single sentence comprised of the subject, the object and the verb is found, while construing the shlokas.

   Eg. Like in the previous shloka तं समीक्ष्य,

   In few shlokas two such sentences are found. In the above stanza too there are two sentences.

   1. अहम् आलयं प्राप्तः ।
   2. हरीशः त्वां कुशलम् अब्रवीत् ।

2. If in a stanza there are words denoting location then the question कुत्र should be raised on the verb.

   Eg. वने तिष्ठति, प्रासादे वसति, इह वसति, तत्र गच्छति ।

   In these sentences it is but apt to raise the question कुत्र.

3. If the question of किं in its possessive case is raised on the object we get the answer in the form of a person or a thing to whom the object belongs.

   Eg. आलयं प्राप्तः, गृहं गच्छति, पुस्तकं पठति ।

   In such examples the question कस्य should be put on the object.

4. In order to know the cause of the action, the question कस्मात् is raised on the verb.

   श्रवणात् जानाति (He) knows by hearing.

   धावनात् अपतत् (He) fell by running.

   In these sentences the cause of the question is known through the question कस्मात् on the verb.

Keeping in mind the above special points and the general points of the previous lesson the construing (Anvayakrama) of the present shloka will be as follows-

राक्षसेन्द्र, अहम्, सुग्रीवसन्देशात्, इह, तव, आलयम्, प्राप्तः, भ्राता, हरीशः, त्वाम्, कुशलम्, अब्रवीत् ।

अन्वयार्थः

Oh, the king of demons" ! At the behest of Sugriva, here, I have come to your mansion. The brother Sugriva, the monkey chief has enquired about your well being,

3. भ्रातुः शृणु समादेशं सुग्रीवस्य महात्मनः ।
धर्मार्थोपहितं वाक्यमिह चामुत्र च क्षमम् ॥

पदविभागः

भ्रातुः, शृणु, समादेशम्, सुग्रीवस्य, महात्मनः, धर्मार्थोपहितम्, वाक्यम्, इह, च, अमुत्र, च, क्षमम् ।

तात्पर्यम्

Please listen to the message of the noble brother Sugriva - meritorious and beneficial words will bring good here (on the earth) and there (in the other world)

अन्वयरचना

शृणु - listen	अस्ति - is
कः ? - (त्वम्) (कर्ता)	किम् अस्ति ? - वाक्यम् (कर्ता)
किं शृणु ? - समादेशम् (कर्म)	कीदृशं वाक्यम् ? - धर्मार्थोपहितम्
कस्य समादेशम् ? - सुग्रीवस्य	कथम् अस्ति ? - क्षमम्
कीदृशस्य सुग्रीवस्य ? - महात्मनः	कुत्र क्षमम् ? - इह
पुनः कीदृशस्य ? - भ्रातुः	पुनः कुत्र ? - अमुत्र च

विशेषः

1. Even this stanza contains two sentences.

   1. समादेशं शृणु । 2. वाक्यम् (अस्ति)

2. In the absence of a verb a shloka consisting of words in Nom-case should be supplied with either अस्ति or भवति. The process is called अध्याहार.

3. Adverb is the answer one gets when the question कथम् is raised on the verb.

पठति - कथं पठति ? शीघ्रं पठति/मन्दं पठति

कथम् अस्ति - क्षमम् अस्ति

(क्षमम् अस्ति - is capable of)

4. If in a stanza in the absence of the subject त्वम्, the verb in II person is however expressed then the word त्वम् should be supplied.

पठसि । कः ? = त्वम्

So in the light of the above special & previous general points the present shloka can be construed in the following way-

भ्रातुः, महात्मनः सुग्रीवस्य, समादेशम्, (त्वं) शृणु, धर्मार्थोपहितं, वाक्यम्, इह, अमुत्र, च, क्षमम् (अस्ति)

अन्वयार्थः

Please listen to the message of the noble brother Sugriva - meritorious and beneficial words will bring good here (on the earth) and there, (in the other world)

Rules for prose order

Following are the rules to be followed while giving the prose order of a verse. Following these try to give the prose order and meaning of Samskrit verses.

1. The words in the stanza must be carefully split up.
2. Nouns, verbs and indeclinables must be identified.
3. Nouns in the same case must be put together.
4. 'कः', 'का', 'किम्' and such other questions must be put with regard to the verb.
5. The question 'कीदृशः ?' with reference to the nouns elicits the adjectives.
6. The question 'किं कृत्वा' (after doing what ?) with reference to the verb elicits the indeclinables ending in क्त्वा

7. If there are more than one verb with each one form separate sentences.
8. The question 'कुत्र ?' with reference to the verb elicits the location and words in the locative case.
9. The question कस्य or कस्याः with reference to the object elicits an answer in the genetive conveying the one to whom the object belongs. (eg. सः फलं खादति । कस्य फलम् ? is answered as आम्रस्य फलम् ।)
10. The question कस्मात् (for what reason) with reference to the verb elicits as an answer, the adverb in the sentence.
11. The verb अस्ति or भवति is to be supplied when there is no verb in a verse and if the verse has words ending in the nominative case.
12. In a verse where the verb is in second person the subject (कर्तृपद) त्वं is to be supplied. If the verb is in third person (उत्तमपुरुष) the subject अहम् is to be supplied.
13. The question कथम् ? (how ?) on the verb elicits as an answer the adverb in the sentence.
14. When a verse has both a common noun and a name referring to the same individual, the phrase 'किं नाम' should be used while giving the prose order.
    eg : कृष्णः नाम बालः अस्ति । (There is a boy called Krishna) Here बालः is a common noun. We have to ask किं नाम बालः ? The answer is कृष्णः नाम बालः ।
15. When the word इव is used in a verse, the question put also must have इव (eg. कथम् इव किम् इव)
    eg. राजा देवः इव अस्ति । वैद्यः यमः इव अस्ति । शासकः राक्षसः इव अस्ति । In this sentences if we ask कः इव we get the answer देवः इव, यमः इव, राक्षसः इव ।

16. The question 'केन सह ?' and 'कया सह ?' elicit an answer which refers to the person accompanying the 'कर्तृ'

eg. रामः लक्ष्मणेन सह गच्छति ।

रामः सीतया सह गच्छति ।

Here the question to be asked are रामः केन सह गच्छति ?

Ans. रामः लक्ष्मणेन सह गच्छति ।

कया सह ? सीतया सह etc.

17. The question केन ? elicits the subject (कर्तृवाचक) and instrument (करणवाचक)

I. रामः बाणेन रावणं हतवान् ।

रामः केन हतवान् ? - बाणेन (करण)

II. रामेण रावणः निहतः ।

रावणः केन निहतः ? - रामेण (कर्ता)

18. When verbs like "to send" and "to take along" are used, there will be two words in the accusative case, one of them answer the question 'किं' while the other 'कुत्र' ?

गोपः अजां ग्रामं नयति (cowherd takes the sheep to village).

गोपः कां नयति ? अजां नयति ।

गोपः कुत्र नयति ? ग्रामं नयति ।

19. When prose order is given for 'युग्मश्लोक' (a feature where verses have a common verb) the common verb is to be picked out and the prose order given together.

20. When the indeclinable 'कृते' is used, the question 'किमर्थम्' is to be put.

eg. इदं पुस्तकं बालकानां कृते अस्ति ।

(This book is meant for the boys)

किमर्थम् (केषां कृते) अस्ति ? बालकानां कृते अस्ति ।

21. The indeclinables and the vocatives which doesn't suit the objectives should be set aside while giving prose order.

eg. तत् देव ! मां रक्ष ।

(therefore O God ! Protect me)

In this sentence the word तत् does not suit to any other word देव is Sambodhana (vocative case). These should be set aside.

22. When the words भवान्, भवती are used in a verse and there is no verb, the verb अस्ति or भवति must be supplied. Though भवान् refers to the second person the verb will not be on second person because of the rule "भवद्योगे न मध्यमः"

23. The question किं कर्तुम्' with the verb, elicits a dative infinitive as the answer. (Indiclinables ending with तुमुन्)

eg. सः पठितुं विद्यालयं गच्छति ।

सः किं कर्तुं विद्यालयं गच्छति ? - पठितुम् ।

७. व्यञ्जनसन्धयः

Pravesha lessons dealt with sandhi in Vowels. Let us know about Sandhis in consonants.

When a Consonant is followed by either a consonant or a Vowel, the change that takes place is known as व्यञ्जनसन्धि. श्चुत्वसन्धि, ष्टुत्वसन्धि, जश्त्वसन्धि and अनुनासिकसन्धि are four important types of व्यञ्जनसन्धि ।

Study the following examples.

मनस् + शान्तिः - मनश्शान्तिः

कस् + चित् - कश्चित्

सरित् + चलति - सरिच्चलति

When सकार and the letters of तवर्ग are either followed by or preceded शकार and the letters of चवर्ग, सकार is replaced by शकार and तवर्ग is replaced by चवर्ग. This is known as 'श्चुत्वसन्धि' ।

८. सङ्ग्राह्यविषयाः

A description of the boundary of our country in the Puranas-

उत्तरं यत्समुद्रस्य हिमाद्रेश्चैव दक्षिणम् ।
वर्षं तत् भारतं नाम भारती यत्र सन्ततिः ॥

The land that is to the north of the ocean and to the south of the Himalayan mountain is known as भारतवर्ष । The people of the land are called "Bharatiya".

ॐ

संस्कृत भारती

पत्रालयद्वारा संस्कृतम्

Reg. No.

शिक्षा

प्रथमः पाठः

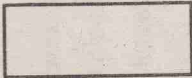
प्रश्नाः

1. Complete the following sentence with suitable participles.

   १. बालकः - एव पतितवान् ।
   २. सिंहः - अधावत् ।
   ३. तुलसीदासः - आनन्दितवान् ।
   ४. योधः - रोदनं कृतवान् ।

2. Write the prose order of the following Verse.

   नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमम् ।
   देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥
   उदीरयेत् - must read, जयं - Mahabaratha.

Printed matter
Book-Post

Convenor

SAMSKRITA THROUGH CORRESPONDENCE
SAMSKRITA BHARATI
"Aksharam" 8th Cross II Phase,
Girinagar, Bangalore-560 085.

शि(इ) -I -1000, जून् - 1997.

PRINTED BOOK

(clause 128 of p.o. Guide, part-1)

सविधे,

Dr. Demian Martins

संस्कृतम् संस्कृतम् संस्कृतम् संस्कृतम् संस्कृतम् संस्कृतम्

SAMSKRITA BHARATI

'AKSHARAM', 8th Cross, 2nd Phase

Girinagar, Bangalore-560 085